

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 14828

LIDER FUN DOVID EDLSHTAT
TSU ZAYN 50-TN YORTSAYT

David Edelstadt

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

לידער

פון דוד עדלשטאט

צו זיין 50-טן יארצייט

ארויסגעגעבן: פרייהייטלעכע סאציאליסטישע
געזעלשאפט "דוד עדלשטאט"

בוענאס איירעס 1943

פרייז 10 סענט

פאריווארט

פופציק יאָר זיינען אוועק פון זינט דער גרויזאמער טויט האָט אויף אויבוק פארשטומט דאָס גרויסע מענטשנליבנדיק און קאמפס-ברויזנדיק הארץ פון דעם ארבעטער-פּאָעט דוד עדעלשטאַט, וועמעס קאמפס-לידער האָבן יאָרן-לאנג געוועקט ביי די ארבעטער-מאסן פון דער אלטער און ניוער וועלט קאמפס-לוסט און האָפנונג אויף א וועלט אָן עקספּלאַטאַציע, אָן מלהמות און אָן הער-שאפט פון איין מענטשן איבערן צווייטן.

און איצט, אין פופציק יאָר ארום איז די וועלט נאָך מער פארזונקען אין פארגאַסענעם ארבעטער-בלוט; די עקספּלאַטאַציע און פארשקלאפונג פון די וועמען דער פּאָעט האָט גערופן צום קאמף פאר זייער באפרוואינג, איז נאָך גרעסער, נאָך שוידערלעכער, ווי ווען ער האָט געלעבט, און זיינע קאמפס-און האָפנונגס-לידער זיינן איצט פונקט אזוי אקטועל, ווי ווען ער האָט זיי געשריבן. ניט האָבנדיק די מעגלעכקייט ארויסצוגעבן די גאנצע זאמלונג פון עדעלשטאַטס שריפטן — לידער, דערציילונגען און ארטיקלען — האָבן מיר אויסגעקליבן די לידער זיינע, וועלכע באראקטערזירן אמבולסטן דעם פּאָעט, אלס אויפריכטיקן פרוינט פון די פארשקלאפטע מאסן, וועמעס אידעאל פון דער צוקונפטיקער געזעלשאפט איז געווען דער אנארכיזם.

דוד עדעלשטאַט איז געבוירן געוואָרן ביי ניט רייכע עלטערן אין דער רוסישער שטאָט קאלוגא, דעם 9-טן מיי פון 1866 *) זיין פּאָעטישן טאלאַנט האָט ער ארויסגעוויזן נאָך אלס קינד פון אכט יאָר, אין רוסיש. סוף 1882 איז דער יונגער פּאָעט געקומען קיין אמעריקע מיט דעם געדאַנק צו ווערן א ערד-ארבעטער. נאָך געוואָרן איז ער א פאבריק-ארבעטער, א לעכער-שליופער, און זיך באקאַנט מיטן שווערן ארבעטער-לעבן, מיט די רעוואָלוציאָנערע סאָציאַליס-טישע אידעען און מיט די ווערק פון סטאַפּניאַקן, קראַפּאַטקינען א. א. אונטער דעם איינדרוק פון דעם פּראָצעס און הינריכטונג פון די שיקאַגאָ אנארכיסטן מארטירער, איז עדעלשטאַט געוואָרן א אומקאַמפּראַמיסלעכער אנארכיסט, ווי דאָס איז צו זעען פון זיינע לידער.

אין 1890 איז עדעלשטאַט באשטימט געוואָרן, אלס רעדאַקטאָר פון דער אנארכיסטישער „פּרויע ארבעטער שטימע“, וועלכער ער האָט זיך איבערגעגעבן מיט לייב און לעבן, ביז די שרעקלעכע לונגען-קראנקייט האָט אים געצוואונגען אוועקצופאַרן קיין קאַלאָראַדע, וואו ער איז שוין צו ניד ניט געקומען. דער אומפארגעסלעכער ארבעטער-פּאָעט האָט אויסגעהויכט זיין לויטערע נשמה אין הארבסט פון 1891, אויפן 27-טן יאָר פון זיין יונג, נאָר פרוכטבארן לעבן.

*) די דאָזיקע דאַטן נעמען מיר ארויס פון עדעלשטאַטס ביאָגראַפיע, וואָס חבר מ. קאַטץ, פון נ. אמעריקע, האָט געשריבן צום בוך פון עדעלשטאַטס שריפטן, ארויסגעגעבן פון דער „פּרויע ארבעטער שטימע“.

צום אַנדענק פון רוד ערלשטאט

(געשריבן אין דעם סאַג פון זיין טויט פון י. באַוושאַווער)

זיסע זון, פארבאָרג זיך איצטער,
וויקל איין דיין שטראַלנפראַכט
אין אַ ברייטער, ברייטער כמארע
שוואַרץ און פינצטער, ווי די נאכט...
נאָך די גרויסע, גרויסע לידן
אין זיין קורצער לעבנס-צייט,
נאָך די זאָרגן, נאָך די צרות
האַט דער טויט אים איצט באַפרייט.
קאַלט און שטוב, און איינגעפרוירן
שטייט זיין האַרץ אין זיין ברוסט, —
יענעם האַרץ, וואָס האָט געשלאָגן
און געגליט מיט פרייהייטס-לוסט...
אויף די בוימער זאָלן פייגל
זיצן טרויעריק און שטוב;
צו דער ערד זאָל זיפצענד בויגן
זיך אין פעלד די שיינע בלוס.
וואו איך וועל זיך קערן, ווענדרן,
זאָל איך טרעפן טרויער היינט;
זאָל נאטור מיר העלפן קלאָגן
אויף אַ ווארן מענטשפריינט.
י. באַוושאַווער.

*
**

צו מיינע לייענער

ליבע לייענער! שוועסטער און ברידער!
איך וואָלט אויך אמאָל געוואָלט
פאר מײן דיכטער-ארבעט, פאר מײנע לידער
ווערן בײ אײך באצאָלט!

איך וויל נישט קײן רענדלעך, איך וויל קײן דוקאטן,
איך פארקויף נישט מײן מוזע פאר גאָלד!
מיט ליבע צו פרייהייט, מיט הייליקע מאטן,
מיט ביטערן האס, ברידער, באצאָלט!

ווען איר לייענט מײן געדיכט קאָנט איר הערן,
ווען איר וועט זיך נאָר איינהערן גוט,
ווי עס רוישט דאָרט א טײך פון מענטשלעכע טרערן,
צעמישט מיט דעם דיכטערס בלוט!

יעדע מענטשלעכע טרער איז דאָרט א שליח
פון א געפײניקטן הארץ,
וואָס פּרעגט: ווען קומט שױן דער פרייהייטס-משיח —
די ענדע פון הונגער און שמאָרץ?

און ווילט איר די לעצטע האַפנונג נישט טױטן
אין דער ברוסט פון דעם לײדנדן קנעכט, —
זעט די הייליקע לערע פארשפרייטן
פון פרייהייט און מענטשן-רעכט!

מײן ליד וועט אײך העלפן; איך האָב עס געשריבן
נישט פאר דעם שמוציקן מאַרק;
אויב נישט, וואָלט איך לאנג שױן פארטריבן
מײן הייליקע מוזע אין זאָרג!

איך שרייב פאר אײך, מײנע גוטע קאמפּראַדן,
וואָס לײדן אי הונגער אי קעלט;
און בויען אַלײן די שלאכט-באַריקאדן
אין קאמף פאר א פרייע וועלט! —

וואס מוזן אליין אקערן, זייען
און פלאנצן די גאלדענע פירות,
וואס מיט דאנקבארקייט וועלן פארדייען
די פרייע, די גליקלעכע דורות!

איך שרייב פאר אייך און האָפּ: מיינע לידער
וועלן נאָך ווערן באצאלט. —
מיט דער פרייהייט פון מיינע פארשקלאפטע ברידער
און נישט מיט גערויבטן גאלד!

מיט דעם הייליקן קוש פון דער פרייהייטס-געמיין,
מיט איר זיסן און הימלישן בליק,
וועלכער איז ניט נאָר אליין פאר פאָעמן
דאָס העכסטע מענטשלעכע גליק.

אזוי לאנג, ווי עס זיינען דעם ארבעטערס גלידער
אין שקלאפן-קייטן געשמידט. —
אין פרייהייטס-קאמף, מיינע שוועסטער און ברידער,
רופט אייך מיין שמורעס-ליד!

צו די הברים

די נאכט איז פינצטער, מען זעט ניט קיין שמערן...
דער הימל איז שווארץ ווי די ערד.
וויילד רוישט דער ים פון מענטשלעכע טרערן,
עס הערשן נאָר הענקער און שווערד...

דער אמת ליגט עלנט אין קייטן געשלאָסן,
פארוואונדעט פון שרעקלעכן פיינט.
א, אמת! וואו זיינען דייע טרייע גענאָסן?
וואו זיינען דייע ערלעכע פריינט?

פארוואַס קומען זיי ניט היילן דיינע בלוטנדע וואונדן,
און טון זייער מענטשלעכע פליכט?
איז דען אויף אייביק די זון שוין פארשוואונדן,
פארלאַשן איר הייליקעס ליכט?

איז דען די גייסטיקע מענטשהייט געשמאַרבן, —
ס'לעבן נאָר הענקער און קנעכט?
און אלעס, וואָס העסלעך איז, שמוציק, פאַרדאַרבן —
נאָר דאָס האָט צו לעבן א רעכט?

ניין, ברידער, איך קאָן ניט, איך וויל ניט גלויבן!
מיר זיינען פאַרמאַטערט, פאַרשקלאַפּט,
אין שטייגן פאַרצאַמט, ווי געפאַנגענע לייבן,
אַבער דאָך איז ניט טויט אונזער קראַפּט!

די מענטשלעכע קראַפּט קאָן נאָך וואונדער באווייזן,
ווען דער שטורעם דערוועקט אונזער גייסט;
ווי מיט כישוף צושמעטערט זי שטיינער און אייזן,
אויף שטיקער די קייטן צערייסט!

עס קאָן ניט די האַפּנונג אויף פּרוּיהייט פאַרלירן
ווער עס ווייסט די געשיכטע פון דער וועלט.
נאָר אין דער פינצטערניש קענען רעגירן
נוואַלדהייטן, שווינדל און געלט.

ווען עס קומט אַבער דער ליכטיקער מאַרגן,
זיינען הענקער און טראַץ אין געפאַר:
אלדאָס שלעכטס, וואָס איז אין דער פינצטער פאַרכאַרגן,
ווערט דעם פּאָלק דאן פאַרשטענדלעך און קלאַר.

עס ברעכן די קייטן, עס פאלן די טראַנען,
עס רעגירט נאָר דער פּרוּיער פאַרשטאַנד;
מען דאַרף ניט קיין בלוט-הינט, מען דאַרף ניט קיין קאַנאַנען,
ליבע און ערע באשירמען דאָס לאַנד.

און ווען איר האט האַפּנונג, פארלאזט ניט די וואָפּן.
וואָס קאַנען אייך פירן צום זיג.
פארלאזט ניט דעם אמת, ער קעמפט פאר די שקלאפן.
פאר מענטשלעכער פרייהייט און גליק!

זעט, ווי דער אמת איז עלנט, באַנאַסן
מיט טרערן, א בלוטיקער טייך — —
קומט שנעל אים צו הילף, ברידער, גענאַסן!
ער קעמפט און ער בלוטיקט פאר אייך!

וואכט אויף!

ווי לאנג, א, ווי לאנג וועט איר בלייבן נאָך שקלאפן
און טראָגן די שענדלעכע קייט?
ווי לאנג וועט איר גלענצנדע רייכטימער שאפן
פאר דעם, וואָס באַרויבט אייער ברויט?!

ווי לאנג וועט איר שטיין מיט דעם רוקן געבויגן,
דערנידערקט, היימלאַז, פארשמאכט?
עס טאַגט שוין, וואכט אויף! עפנט די אויגן!
דערקענט אייער אייזערנע מאכט!

דערווערבט זיך די פרייהייט אויף קאמפס-באריקאדן!
דערקלערט די טיראנען א קריג!
מוט און אנטשלאַסנקייט, בראווע קאמעראדן,
וועלן אייך פירן צום זיג!

קיימן און טראָנען, — דאָס אלעס מוז פאלן
אונטער דעם אַרבעטערס שווערד!
מיט דופטנדע בלומען, מיט גאַלדענע שטראלן
וועט פרייהייט באַצירן די ערד!

און אלעס וועט לעבן, ליבן און בליען
אין פרייהייטס גאלדענעם מאי!
ברידער, גענוג פאר טיראנען צו קניען!
שווערט, אז איר מוזט ווערן פריי!

קלינגט איבעראל אין די פרייהייטס-גלאַקן!
פארזאמלט די ליידנדיקע קנעכט,
און קעמפט באגייסטערט, קעמפט אומדערשראָקן
פאר אייערע הייליקע רעכט!

מיין לעצטע האַפענונג

אין שמורעם, אין קאמף איד מיין יוגנט פארשוואונדן,
פון ליבע, פון גליק האָב איך קיינמאל געוואוסט;
נאָר ביטערע טרערן און בלוטיקע וואונדן
האַבן געקאכט און געברענט אין מיין ברוסט.

פרי האָב איך מיין הויז, מיין היימאט פארלוירן,
פון קינדווייז האָט מיך שוין דאָס מזל פארפאלגט;
פארגיפּטעט האָט עס מייענע בליענדע יאָרן,
און תמיד געמאטערט, געפייניקט, געיאָגט.

פרי זיינען געשטאַרבן מייענע האַפּנונגען די זיסע,
פרי האָב איך דערזען דעם ווילדן קאַנטראסט:
דאָס ארבעטער-פּאַלק אין א פינצטערער תפיסה,
און שווינדלער און רויבער אין א רייכן פאלאסט.

א גוואלדיקער שמורעס האָט מיין נשמה דערציטערט,
און איך האָב געשוואוירן נקמה און טויט
צו אלעם, וואָס האָט אונזער לעבן פארביטערט,
געמאַרדעט, באַרויבט אונזער פרייהייט און ברויט.

פאר אלעם, וואָס מענטשן איז הייליק און טייער,
האַב איך גערופן צום קאמף מיט געוויין;

אין מיין הארץ האָט געפלאַקערט אַ הייליקעס פּייער,
געוועזן מיין גאָט איז די מענטשהייט אליין!

עס האָבן געלאַכט די אומוויסנדע שקלאַפּן: —
„משוגענער דיכטער, הער אויף דיין געשריי,
וואָס ווילסטו מיט פּרייהייט, מיט קאַמף און מיט וואָפּן?
די רייכע זיינען מעכטיק, און די וועלט איז פאַר זיי!“

עלנט בין איך אין דעם שמורעם געשמאַנען.
מיין איינזאַמער קאַמף — ניט געהאַט קיין דערפּאַלג:
עס הערשן, ווי תּמיד, די ווילדע סיראַנען,
עס בלוטיקט, ווי תּמיד, דאָס אַרימע פּאַלק.

א. מזל, דו האָסט ניט געלאָזט מיר דערווערבן
איין פּונק כאָטש פּון פּרייהייט, פּון מענטשלעכע רעכט;
כ'בין אַ שקלאַף אין מיין לעבן, — א. לאַז מיר פּריי שטאַרבן
פאַר דער באַפּרייאַונג פּון ליידנדע קנעכט!

רויב ניט ביי מיר מיין האַפּנונג די זיסע,
מיין לעצטע האַפּנונג אַ מינוט פאַר מיין טויט: —
זען ווי דאָס פּאַלק וועט צוברעכן זיין תּפּיסה
און וועט זיך באַפּרייען פּון הונגער און נויט...

בעסער הונגערן אידער בעטלעך

ווען דו קאַנסט דיין ברויט פאַרדינען
אַרנטלעך, אָן שאַנד, —
שעס זיך, ברודער, ווי אַ בעטלעך
אויסשטרעקן דיין האַנט!

ווען דיין כּוּח איז פאַרלוירן
און דיך דריקט די נויט, —
בעטל ניט! באַגעגן בעסער
שטאַלץ דעם הונגער-טויט!

ע ס ט א ג ט

(א קאמפס-ליד, געזונגען מיטן מאָטיוו פון דעם רוסישן פּאָלקס-לידל „פּאָיעכאַל קאַזאַק מאָלאָדאַי נאַ טשוזשבינו“).

ארבעטער, ברידער, איר הערט, ווי עס דונערט?
איר הערט ווי עס ברומט, ווי עס קראכט? —
שמשון הגבור פון אונזער יאַרהונדערט
האַט פון זיין שלאָף דערוואכט.

דער שקלאַף האָט דערוואכט פון זיין פינצטערן דרימל,
ער נעמט זיך צום פּאַנצער און שווערד,
ער וויל מער ניט וויסן פון גאַט אויפן הימל,
ער וויל ניט קיין האר אויף דער ערד.

אים שרעקט ניט מער איבער די פּאַנען די רוימע,
ער ווייסט, אז מיר ווערן פּאַרפּאַלנט
דערפאַר, ווייל מיר ווילן צערייסן די קייטן,
די קייטן פון אַרעמען פּאָלק.

ער הערט מיט באַגייסטערונג די הייליקע לערע
פון פרייהייט, פון מענטשלעכע רעכט;
ער ווייסט, אז צו קעמפן פאַר איר איז אַ ערע,
א שאַנדע — צו בלייבן אַ קנעכט.

אַ, ברודער, זיי מונטער! עס הויכט אָן צו מאַגן,
ניט ווייט איז די ליכטיקע זון, —
מיר זען שוין טויזנטער, טויזנטער טראַגן
מיט שטאַלץ אונזער בלוט-רוימע פּאָן.

נאַר לומפן, נאַר טרוסן אין אונזערע צייטן,
וואָס בייטן אידייען, ווי שיד,
קאַנען איצט בלייבן שטיין פּונדווייטן,
פאַרזומפט אין דעם אייגענעם „איך“.

אָבער דער מענטש. אין וועלכן עס פלאקערט
דער פרייהייטס הייליקער שמראל. —
דער קאָן איצט ניט רוען. ער ארבעט. ער אקערט.
ער בלוטעט פאר זיין אידעאל.

אויף. צו דער ארבעט. איר מענער. קאמעראדן.
אמת מוז האָבן זיין זיג!
די הערצער באגייסטערט. די ביקסן געלאָדן. —
ארבעטער. פאַרווערטס צום קריג!

איך קאָן ניט זאָגן וויצן.

איך קאָן ניט זאָגן וויצן.
איך קאָן ניט הנפענען. ברידער;
עס דונערן און עס בליצן
מיינע פרייהייטס-לידער!

איך קאָן נאָר גיסן טרערן.
טרערן פערל-ריין.
ליכטיק. ווי די שמערן
אין הימלס בלויער קרוין.

איך קאָן נאָר ליבן מענטשן. —
ליבן מער. ווי זיך.
און אמאל אויך בענטשן
די וואָס שעלטן מיך;

און אמאל אויך פלוכן
די וואָס ליבן מיך
און שמערן מיר צו זוכן
פרייהייט. ליכט פאר זיך.

צו די ארבעטער-פרויען

(געווידמעט דער ארבעטער-פרויען ארגאניזאציע)

ארבעטער-פרויען, ליידענדע פרויען!
פרויען, וואָס שמאכטן אין הויז, אין פאבריק!
וואָס שטייט איר פּונווייטן? וואָס העלפט איר ניט בויען
דעם טעמפל פון פרייהייט פון מענטשלעכן גליק?

העלפט אונז טראַגן די פאַן די רויטע
פאַרווערטס דורך שמורעס, דורך פינצטערע נעכט!
העלפט אונז דעם אמת און ליכט פארשפרייטן
צווישן אומוויסנדע, עלנטע קנעכט.

העלפט אונז די וועלט פון איר שמוץ דערהויבן!
אַפּפערט, ווי מיר, מיט אלץ, וואָס אייך איז ליב;
מיר קעמפן צוזאמען, ווי מעכטיקע לייבן
פאר פרייהייט, פאר גלייכהייט, פאר אונזער פרינציפ!

ניט איינמאַל האָבן שוין נאַבעלע פרויען
געמאכט ציטערן הענקער און טראַן:
זיי האָבן דערווייזן, אז מען קאָן זיי פארטרויען
אין ביטערסטן שמורעס די הייליקע פאַן.

געדענקט איר די נעמען, די הייליקע נעמען:
פּעראַווסקאַיאַ, העלפּמאַן, גינזבורג און נאָך
טויזנטער, וואָס פלעגן זיך שעמען
צו טראַגן געהאַרכזאם דעם שקלאַפּניאַך?

זיי זיינען אין שמורעס אזוי העלדיש געשטאנען,
געטראַגן אין פינצטערניש האַפּנונג און ליכט!
ראכע גענומען פון ווילדע טיראנען,
שמאַלץ געקוקט דעם טויט אין געזיכט!

געדענקט איר זיי? דאן זאל זייער לעבן
באגייסטערן אייך! איר זאלט מיט דערפאלג
לערנען און דענקען, קעמפן און שטרעבן
צו פרייהייט און גליק פאר דעם ארבעטער-פאלק!

א נ א ר כ י ע

א וועלט אן הערשער, אן קייטן, אן טרערן;
א וועלט פון ליבע און הארמאניע,
וואו איינעמס גליק וועט דעם צווייטנס ניט שמערן —
דאס איז אנארכיע!

א וועלט, וואו קיינער וועט ניט רעגירן
איבער דעם אנדערנס ארבעט און מי,
פריי וועט זיין יעדנס הארץ און געהירן —
דאס איז אנארכיע!

א וועלט, וואו פרייהייט וועט יעדן באגליקן,
דעם שוואכן און שטארקן, דעם "ער" און "זי",
וואו "דיינס" און "מיינס" וועט קיינעם ניט דריקן —
דאס איז אנארכיע!

א וועלט, וואו ליבע וועט ניט וויסן
פון שענדלעכן האנדל, נאָר פריי וועט זי
אויף א ליבענדער ברוסט איר גליק געניסן —
דאס איז אנארכיע!

א וועלט, וואו קירכן און סינאגאגן
וועט מען פארוואנדלען אין שטאלן פאר פי;
אלע תליות און טורמעס אויף שטיקער צעטראגן —
דאס איז אנארכיע!

א וועלט. וואו קרוינען און מאַרד-אינסטרומענטן
וועלן אויף די חורבות פון מאַנארכיע
שטיין אלס בלוטיקע שאַנד-מאַנומענטן —
דאָס איז אנארכיע!

א וועלט. וואו זונען-הויך וועלן זיך דערהויבן
קונסט, וויסנשאפט, אינדוסטריע;
א וועלט פון וויסן, — ניט פון גלויבן —
דאָס איז אנארכיע!

געשעצט וועט זיין יעדער מענטשלעכער וועזן
ווי די גאנצע מענטשהייט, הייליק ווי זי.
פרייהייט און ליבע וועט אלעס דערלייזן —
דאָס איז אנארכיע!

א טרויעריקער געלעכטער

איך קוק אויף אייך און וויין און לאך,
איר זענט אזוי קינדיש, איר זענט אזוי שוואך;
איר ווארט אויף רעפארמען, איר גלויבט אין שמאַס
און ווילט ניט באגיין אן ענערגישע טאט.

זיי זיינען עטלעכע, — איר זענט א סך...
ווייל איר זענט דום, דערפאר זענט איר שוואך!
קריגט נאָר אביסל מענטשן-פארשטאנד,
און פרייהייט דערלאנגט אייך איר הייליקע האנט!

איך קוק אויף אייך, ברידער, און וויין און לאך.
איך ווייס, אז איר ליבט אונזער הייליקע זאך,
נאָר דאָס, וואָס זי פאָדערט, פארשטייט איר נאָך ניט: —
עס פעלט אייך דער שמורמישער פרייהייטס-געמיט!

דער אָונט-גלאַק

(פריי נאָך נאדסאָנען)

א. מוזע, רוף מיך ניט מיט דיינע צויכער-פינגער,
וועק ניט די סטרונעס פון מיין קראנקן הארץ! —
פארמשפט איז צום טויט דיין בלאסער זינגער,
צו ענדע איז דאָס ליד פון בלוט' און שמערץ!

זיין וועג געווען איז שווער, ער האָט אויף אים באגעגנט
דערנער, שמיינער, פארלוימדונג, הונגער, נויט און קעלט. —
עס האָט געבליצט, געדונערט און גערעגנט,
און ער האָט אַפּדאכלאָז געוואנדערט אויף דער וועלט.

איצט קלאפט דער טויט אין זיין לעבנס-קאמער,
ער זאָגט: צו ענדע איז דיין ארבעטס-טאָג!
פארלעש דיין פייער, לייג אוועק דיין האמער!
קום! דו הערסט? ... עס קלינגט דער אָונט-גלאַק!

עס קלינגט דער אָונט-גלאַק! יא, איך הער אים קלינגען,
מיין טויטן-אורטייל הער איך אין זיין קלאנג. —
און לעבן ווילט זיך ... עס ווילט זיך טרוימען, זינגען,
קעמפן קעגן יעדן שקלאפן-צוואנג! ..

איך וואָלט געוואָלט, א. פאלק! דיין רויטן זעגל
נאָך מאכן רויטער מיט מיין הארצנס-בלוט ...
און ווי א לייב מיט זיינע שארפע נעגל,
דיין פיינט באקעמפן מיט שמאָלצן העלדנמוט!

דאָך וואָס נוצן די הייליקסטע פארלאנגען?
צו ענדע איז מיין לעבנס שמורעס-טאָג! —
צו ענדע — טרוימען, טרערן און געזאנגען,
עס רופט דער טויט, עס שלאָגט דער אָונט-גלאַק!

זיינע שמעקנדע רייצנדע קווייטן
בליען שוין איצט אומעטום!

זיי בליען אין דענקענדע מענטשן,
וואָס ליבן גערעכטיקייט און ליכט;
אליין די נאטור טוט זיי בענטשן
צום קאמף, צו דער הייליקער פליכט --

באפרייען די אָרימע שקלאפן,
וואָס שמאכטן אין הונגער און קעלט,
אין פאר דער מענטשהייט באשאפן
א פרייע, א ליכטיקע וועלט.

וואו ס'זאָל זיך ניט גיסן קיין טרערן,
ניט פליסן אומשולדיקעס בלוט,
נאָר מענטשן ווי גלענצנדע שטערן
זאָלן שיינען מיט ליבע און מוט.

* *

איר קאָנט אונז דערמאָרדן, טיראנען! —
נייע קעמפער וועט ברענגען די צייט,
און מיר קעמפן, מיר קעמפן ביזוואנען
די גאנצע וועלט וועט ווערן באפרייט.

מיר ווערן געהאטט און געטריבן,
מיר ווערן געפלאגט און פארפלאַגט,
און אלץ נאָר דערפאר, ווייל מיר ליבן
דאָס אָרימע שמאכטנדע פּאָלק.

מיר ווערן דערשאַסן, געהאנגען;
מען רויבט אונז דאָס לעבן און רעכט,
דערפאר, ווייל מיר אמת פארלאנגען,
און פרייהייט פאר אָרימע קנעכט!

אָבער אונז וועט ניט דערשרעקן
געפענקעניש און טיראניי;
מיר מוזן די מענטשהייט דערוועקן
און מאכן זי גליקלעך און פריי.

שמירט אונז אין אייזערנע קייטן,
ווי בלוטיקע חיות אונז רייסט;
איר וועט אונזער קערפער נאָר טויטן,
נאָר ניט אונזער הייליקן גייסט!

טיראנען איר קאָנט אים ניט טויטן, —
דאָס איז א אומשמערבלעכע בלוט;

אונזער „פרייהייט“

דאָך, איך זע שוין פאלן, זינקען
שטאַט, דיין אלטעס שקלאפן-הויז!
און די שפייערס וועלן טרינקען,
וואָס זיי שפייען איצטער אויס...

אין דעם שטאַט, די פּאָליציי;
אין דער פרעסע — די צענזורע;
אלע שפייען איצט גאנץ פריי
דער גערעכטיקייט אין צורה.

ד ע ר ו ו ע ק ע ר

הערט, ווי אונז דער פיינט באליידיקט,
גאָטעס פּורכט און קנעכטשאפט פּרעדיקט,
פאר דעם ארבעטסמאן...
שוין גענוג אין קייטן שלאָפן, —
ברעכט די טורמע־טירן אָפּן,
טויט צו דעם טיראן!

קיינמאָל וועט איר נויט פארמיידן,
תמיד שאנד און שמערצן ליידן
ווי לאנג נאָר איר זענט קנעכט.
ברידער, העלפט איינער דעם צווייטן,
ברעכט די קייטן אָן די קייטן
קעמפט פאר מענטשנרעכט!

ווי לאנג וועלן נאָך רעגירן
ווילדע הענקער און וואמפירן? —
ליידנדע דערוואכט!
קומט צו אונז מיט פרייע ווערטער,
פרייע הערצער, פרייע שווערטער, —
קומט אין פרייער שלאכט!

הערט נאָר צו, וואָס איך וועל זאָגן:
ווען איר ווילט קיין קייטן טראָגן —
קומט צו אונזער פּאָלק.
וואָס מיר ווילן — ניט פיל ברייען,
איז פון שקלאפן־יאָד באפרייען
דאָס אונטערדריקטע פּאָלק.

קומט צו אונז מיט פרייע ווערטער,
פרייע הערצער; פרייע שווערטער,
קומט אין פרייער שלאכט!
קעמפן וועלן מיר ביזוואנען
עס וועלן פאלן די טיראנען —
שווינדן וועט די נאכט.

זעט נאָר וויפיל קעמפער פאלן
פאר די פרייהייטס־אידעאלן
אינעם קאמף מיט טיראניי!
זאָלן מיר דען רואיק שווייגן,
רואיק זיצן אין די שטייגן,
דולדן שקלאפעריי?

פ א ר ו ו ע ר ט ס

וויילט איר וויסן, וואָס הייסט לעבן, —
קעמפט פאר אלגעמיינעם גליק!
פאָרווערטס, שטופט די פרייהייטס־רעדער
מיטן שווערד און מיט דער פען;
לאָז זיין ארבעט טון א יעדער,
ווי ער קען, און וואָס ער קען.

צו דער ארבעט, פאָרווערטס, ברידער,
אלע, אלע קומט מיט מוט!
פרייע ארבעט שטארקט די גלידער
און זי רייניקט אונזער בלוט!
פוילט זיך ניט, א שאנדע, כ'לעבן,
שלאָפן אין א צייט פון קריג!

נאָך די שטורמען, פּרעסט און שנייען
קומען וועט דער שיינער מאַן,
וואָס מיר וועלן איצט פּאַרזייען
וועט דאָן בליען פּראַנק און פּריי!

און א יעדער וועט געניסן
פון דעם ריינעם פּרייהייטס־טרוים
זיסע פירות, וואָס פּאַרזיסן,
יעדעס האַרץ, און יעדע היים!

פּאַרווערטס שטופט די פּרייהייטס־רעדער!
אַרבעט ערנסט, פּול מיט גייסט! —
מיטן שווערד און מיטן פּעדער, —
אז איר מענטשן זענט, באווייזט!

לערנט זיך און אויך דעם צווייטן, —
צייגט דעם וויסנס ריינעם קוואַל!
און צעגלייט די שקלאפֿן־קייטן
מיט דער וואַרהייטס הייסן שטראַל.

וואַרפט אַריין אין אלע קלאַסן,
פונקען פון דעם פּרייען גייסט!
לערנט דענקען, קעמפֿן, האַסן, —
אז איר מענטשן זענט, באווייזט!

און ניט ציטערט פאַר די הענקער!
שטאַרבן, ווי א פּרייער מאַן, —
איז דאָך ליבער פאַרן דענקער,
ווי זיך בוקן צום טיראַן!

מיין לעצטער וואונטש

מיך שרעקט ניט דער טויט — מיך שרעקט דער געדאַנק
צו שטאַרבן אויף א קראַנקן־בעט;
מיין לעצטער וואונטש, מיין לעצטער פאַרלאַנג: —
דאַס שלאַכט־פּעלד זאָל זיין מיין טהרה־ברעם!

ניט ווי די פאַרמאמערטע, שוואַכע שקלאפֿן,
ניט ווי א קרבן פון עלנט און טויט;
ניין! אין דער האַנט מיין פּאַן, מיין וואַפֿן,
קעמפֿנדיק וויל איך באַגעגענען דעם טויט!

ניט אונטערן גערויש פון פאַרשפּעטיקטע טרערן,
ניין! אונטערן פּרייהייטס דונער־קראַך,
וואָס וועט אלע קייטן און טראַגעדיען צושמעדין,
וויל איך שטאַרבן מיט א שטאַלצן לאַך!

א ג ו ט ווארט

שטייט די מאסע, די וואָס בלוטעט,
די וואָס ליידיט אָן אַ שיעור.

זענט איר מענטשן—האנדלט מענטשלעך!
ניט פארלירט זיך אין געפאר.
וועקט מיט ווערטער, וועקט מיט טאטן
דעם פארשקלאפטן פראָלעטאר.

זענט איר מענטשן—האנדלט מענטשלעך!
האָט אינזינען אייער ציל.
לאָזט קיין פלאַץ אין אייער הארצן
פאר אַ קליינלעכן געפיל!
ניט פארנעסט פארוואָס מיר קעמפן!
ניט פארנעסט, אז פארן טיר

אונזער אידעאל

דאָך וועלן מיר גייען מיט אונזערע וועגן,
פון אונזער סטרעטן מיר ניט אָפּ,
ווען אויך פאר יעדן שריט צו פרייהייט
באצאָלן מיר מיט אונזער קאָפּ!

מיר ווילן קיין רעפּאָרם-גליקן,
דען קעגן אונזער אידעאל
זיינען זיי ווי יאַרצייט-ליכטלעך
קעגן אַ העלן זונענשטראַל.

האלבע פרייהייט איז קיין פרייהייט!
דאָס איז פארפוצטע שקלאפן-שאַנד:
זי וועט זעטיקן אונזער מאָגן
און פארשקלאפן דעם פארשטאַנד!

מיר ווילן אומבאגרענצטע פרייהייט,
וואו דאָס געזעץ איז די נאַטור;
וואו מיט אַ פולער ברוסט וועט אָטעמען
די ריינע מענטשלעכע קולטור!

נאָך ניט איינמאָל וועלן מיר פאלן
אין קאמף פאר אונזער אידעאל,
פון קעגנער ביטערע פארלוימדעט,
פארפאָלגט, פאראכטעט איבעראַל.

ניט איינמאָל וועלן „קלוגע ברירער“
פון אונזערע וואונדן מאכן שפּאַס,
אונזער ברודער-האַנט באגעגענען
מיט שלאַנגען-גיפּט און ווילדן האַס.

ניט איינמאָל וועט די דומע מאסע,
פון דעמאָגאָגן צוגערעדט,
מיט שמוץ באוואַרפן אונזער פּאָן,
און קרייצן אונזער פּראָפעט.

ניט איינמאָל וועט מען נאָך באשאפן
אַ שפּאַגל-נייע שקלאפן-רוט,
און זאָגן אונז: אָט-דאָס איז פרייהייט,
נעמט שנעל אַראָפּ פאר איר דעם הוט!

און ווי מען זאָל אונז ניט פארלווירן,
פארדאמען, דריקן איבעראל —
מיר גייען פאָרווערטס, תמיד פאָרווערטס
צום ליכט צו אונזער אידעאל!

וואו קונסט, וואו וויסנשאפט און אמת
וועלן דאן צום ערשטן מאָל
פון זיך אראָפּווארפן די קייטן
און פריי דערהויבן זייער קול!

ט ר ע ר ו

א שטורעם קומט אָן... צעשטערן
וועט ער דעם גלעזערנעם קאסטן,
און אלע טראַגען און פאלאסטן,
פארשלינגט דער ים פון טרערן.

איך זע אַ גלעזערנעם קאסטן,
וואָס גרייכט פון דער ערד ביז די שטערן;
עס זיךן דאָרט בלוטיקע טרערן
פון דעם אַרימען פאָלק דעם פארהאסטן.

ז י נ ג מ י ט ל ו ס ט

אויף די מענטשלעכע געזיכטער, —
נט איז דעם, וואָס איז קיין דענקער;
נט איז דעם, וואָס איז קיין דיכטער!

איך זאָל האָבן הונדערט קעפּ,
וואָלט איך אלע אָפּגעגעבן
פאר מיין גרויסן אידעאל,
ווייל אָן אים, וואָס איז דאָס לעבן?

נט איז דעם, וואָס האָט אין הארצן
אלעס מענטשלעכע פארלאָשן;
מעג די וועלט אין טרערן שווימען,
ער וועט ציילן זיינע גראָשן...

הייסט דאָס לעבן? תמיד זען,
ווי עס וועלען ארום דיר
יונגע בלומען און עס פליסן
הייסע טרערן אָן א שיעור?

אָבער דער, וואָס ווייסט צו לייענען
ניט נאָר ביכער און ראַמאנען;
דער, וואָס קאָן אויך לייענען הערצער,
וואָס פארבלוטן פון טיראנען, —

הייסט דאָס לעבן? פאר א שווינדלער
שווייגנד אָנבויען דעם קאָפּ, —
קלייבן ברעקלעך, וואָס ער ווארפט דיר
ווי דעם הונט פון טיש אראָפּ?

אויף די מאַרמאָר-ווייסע באַקן
אין די אויגן, טרויעריק, פייכט —

נט איז דעם, וואָס קאָן ניט לייענען

קאנט איר אונזער וועלט דערקענען.
בעסער, ווי פון בוך פילייכט. —

ביז די אונטערדריקטע קנעכט.
ווייל דער רייכער ווייסט זיין ענדע:
אז פון דעם בארויבטן פאָלק,
פון פארבלוטיקטע געשפענסטער
ווערט ער טאָג און נאכט פארפאָלגט.

קוקט זיך צו צו די געזיכטער
טרויעריקע, מידע, בלאסע,
פון די היימלאָזע, בארויבטע,
קינדער פון דער שקלאפן-מאסע!

און די אָרימע — זיי לייַדן,
ווייל זיי האָבן קיין פארשטאנד
אויף צו געבן זיך, ווי ברידער,
אין דעם פרייהייטס-קאמף, די האנט.

וואָס פאר שמערצן! וואָס פאר לייַדן!
זיי צערייסן מיר מיין ברוסט!
און איך קוק מיט ווילדן צאָרן,
ווען מען זאָגט מיר: „זינג מיט לוסט“.

זאָגט, וואָס איז א צענדלינג שווינדלער
קעגן אזוי פיל ארבעטס-לייט?
נאָר אביסל מוט און אחרות,
און מיר וועלן זיין באפרייט!

„זינג מיט לוסט“? אָ, דומע שקלאפן!
רופט די טענצער, די פאיאצן!
זאָלן זיי אייך אמוזירן
מיט די פויקן און די טאצן!

נאָר גענוג! ... עס איז אזוי קלעגלעך!
רופט די טענצער, די פאיאצן!
און זיי וועלן פאר אייך שפרינגען
מיט די פויקן, מיט די טאצן!

אָבער ווייסט, אז אויך פאיאצן
לאכן איצט דורך הייסע טרערן,
און דער הונגעריקער טענצער
טאנצט און שעלט די זאטע הערן.

אָבער ווייסט, אז אויך פאיאצן
לאכן איצט דורך הייסע טרערן,
און דער הונגעריקער טענצער,
טאנצט און שעלט די זאטע הערן.

פרייד איז איצט ניטאָ ביי קיינעם;
יעדן איינעם איז איצט שלעכט:
פון די גלענצנדע באנקירן

דאָס פאבריק-קינד

צייגט, ווי ווייט אומענטשלעך
די רייכע זיינען, ווי ווילד!

זיי קויפן אָפּ פאר קליינגעלט
א קינדס געזונט און יאָרן,
און מאטערן עם ביזוואנען
עם גייט צום גרונט פארלאָרן!

אַ, ליבעס קינד! דיין פּרילינג
האָט שוין אָפּגעבליט! דיין קראפט
זויגט אויס די מאשין,
דו ביסט פארשקלאפט, פארשקלאפט!

אַ, ביזע, ווילדע רייכע!
איר פרעסט דאָס פלייש פון פאָלק,
איר טרינקט זיין בלוט און ווערט
קינימאָל פון געזעץ פארפאָלגט!

און ווען אן אַרימע מוטער
פון הונגער, עלנט און נויט
נעמט פאר איר קינד ביי א בעקער
אָן געלט א לעבל ברויט —

דאן פאקט מען גלייך די אַרימע
ווי א שטומען פיש אין נעץ,
מען שליסט זי איין אין טורמע, —
דאָס הייסט ביי אונז „געזעץ“!

עס עקזיסטירט אפילו
א געזעץ פון פאטריאָטן,
וואָס האָט קינדער-ארבעט
אין דער פאבריק פארבאָטן.

א מיידעלע א בלאסע
האָב איך אין פאבריק געזען,
א קינד מיט הענטלעך דארע
מוז האָרעווען שוין און נייען!

ווי א קליין פייגעלע
אין א שטורעס-זווינט
זיצט פארציטערט, דערשראָקן
דאָס אומגליקלעכע קינד.

עס שרייט און שעלט דער מייסטער,
דאָס קינד — עם אַטעמט שווער:
אין אירע פאראומערטע אויגעלעך
בליצט א הייסע טרער.

אַ, בלאסע, שוואכע מיידעלע,
ווי קומסטו דען אהער?
צי קען א קינד דען ארבעטן
ביטער אזוי און שווער?

ביסטו א יתומה
און ביזע, פרעמדע לייט
זיינען גערן ריך באגראָבן
אין דיין פּרילינגס-צייט?

אָדער דו האָסט א מוטער
אן אלמנה, קראנק און בלינד
און פאר ברויט פארקויפן
מוז זי איר טייער קינד?

אַ, קינד, דיין-בלאָס פנים
פארטרויערט, שוין און מילד

דאך, וואָס הערן מאַנאַטן
געזען אָדער מאָראַל,
ווען קינדער-פּלייז איז ביליק, —
מען "שלאָגט" דערפון קאַפיטאַל!
וועט רופן אויף אייך א שטרייט!

אָ, רייכע, שיינע "בירגער",
עס קלאַפט שוין אייער שעה!
דער אַרבעטס-מאַן, באַוואָפנט
שטייט אויף שוין דאָרט און דאָ!..

זיי זיינען נאָך שיינע בירגער,
פּויל און דיק און זאַט;
די גרעסטע, שווערסטע פאַרברעכנס
גייען אַראָפּ זיי גלאַט!

**

פ א ל ש ע ד י כ מ ע ר

עס איז א יחוס צו זיין א פּאַעט.
דאָך עס עקלט, ווען מיט אייך אויף איין ברעט
שטייט א נפש מיט צוויי געזיכטער
און דערקלערט: — ער איז אויך א דיכטער!

היינט פאר א געבראַטנס מיט קאַרטאַפּל
לעקט ער דעם רייכן לומפס פאַנטאַפּל;
מאַרגן פאר א גילדן-לוין
שרייט ער: "זאַל לעבן די פרייהייטס-פּאַן".

דאָך וואָס גייט עס אָן דער וועלט,
וואו אלעס פאַרקויפט זיך אָפּן פאר געלט?
מעגסט זיין א נפש אָן ערע, פּרינציפּ,
אבי נאָר עס גראַמט זיך, ביסטו אונז ליב.

נ א ט ו ר א ו ן מ ע נ ט ש

ווי זאָל איך, ברידער, פריילעך זינגען,
ווען האס און קריג איז איבעראל?
עס שיינט מיר: טיפע שמערצן קלינגען
אויך אינעם ליד פון דעם נאכטיגאל!

עס שיינט מיר, אז לבנה און שטערן,
די זילבערווייסע ליליענבלום,
זיינען פול מיט הייסע מענטשנטרערן,
און זיינען פון שרעקן בלאס און שטום...

ווען מענטשן לידן, קלאָגן, זאָרן,
קען די נאטור דען פריילעך זיין?
ניין, טרערן בלוטיקע פארבאָרגן
זיינען אין איר רויטן זונענשיין!

זי זעט ווי אירע מענטשנשינדער
האָבן פארוויסט די שיינע וועלט,
און אירע ליבלינגע, ווי רינדער,
ווערן געשאַכטן, פארקויפט פאר געלט...

און די נאטור גיסט פערל־טרערן
און מיט איר וויינט דער בלומענטאָל;
עס וויינט די זון, לבנה און שטערן,
און טרויעריק קלאָנגט דער נאכטיגאל...

עס קלינגען אָפּ די שמערצן־לידער
אין ברוסט פון ליידנדרן פּאָעט,
און פאר דער מענטשהייט קניט ער נידער
מיט הייסע טרערן און געבעט:

אָ, מענטש! פאר ליבע, גליק און לעבן
איז די נאטור, די וועלט באשאפן;
דיר איז א פרייע ערד געגעבן, —
דאָך איצט איז ערד און מענטש
פארשקלאפט!

ווער זיינע ברידער קאָן פארשקלאפן,
פארניסן בלוט — דער איז א העלד,
און אָט די הענקער זיינען די גראפן,
מאָנארכן, הערשער אויף דער וועלט!

פאראן אויך פרייע רעפובליקן,
וואָס זיינען נאָר פריי אויף דעם פאפיר, —
און פול מיט קנעכט זיינען דאָרט
די פאבריקן,
און יעדער הערשער — א וואמפיר.

איך רופ צו אייך, פארשקלאפטע ברידער,
וואכט אויף! פארייניקט מוט און קראפט,
און שטירצט די ווילדע הערשער נידער,
דאן לעבט און ליבט, געניסט און שאפט!

דאן וועט נאטור אויך פריילעך זינגען,
און פריי וועט אָטעמען דעם
דיכטערס ברוסט,
און זיינע לידער וועלן קלינגען,
מיט פרייע ליבע, גליק און לוסט!

וואָס זאָגט איר צו אים

„מיר האָבן גוט קארל מארקס
אויסגעחזרט;
שטודירט די ארבעטער-לאגע
צוזאמען מיט ליבקענטן האָבן מיר
אויסגעחזרט

די סאָציאלע פראגע!

„מיר האלטן איצט אין איין חזון
די קלוגע פאָליטיק:
ניט דינאמיט, — דאָס קעסטעלע
וועט אונז פירן צום זיג!

וויסנשאפטלעכע, פראקטישע קריכער
זיינען ביי אונז, ווי זאָגט דאָרט דער נוי:
(אנטשולדיקט פאר פאָניעס א ווערטל)
"יא סאָטסקי, שאפּקי דאָלאַי!"

איך זע שוין די צוקונפט די נאָלדענע,
וואו דער שטאט וועט טראָגן די קרוין;
פאָליציסטן סאָציאליסטישע
וועלן אויף יעדן ווינקל שטיין.

פונם פרעזידענט, וואָס זיצט אויפן טראָן,
ביון תליון, וואָס פארציט דעם שטריק...
אלע וועלן זיין סאָציאליסטישע...
וואָס זאָגט איר אויף אזא גליק?

געזעץ און אָרדנונג הייליקע
וועלן מאכן אונז אלעמען גלאט...
ברידער! לויפט צום קעסטעלע —
שטימט פאר מיר, — איך בין קאנדידאט!

„אנארכיסטן, העצערס, שקצים!
זייער מאסט איז א שפיאָן!
מיינט איר, אז ער פרעדיקט אומזיסט
א בלוטיקע רעוואָלוציאָן?"

„ער ווערט פון דער רעגירונג באצאָלט
פאר זיין „פראָפאגאנדע דער טאט".
איר גלויבט מיר ניט? איך שווער אייך:
ס'איז אמת,
ווי איך בין א סאָציאל-דעמאָקראט!

„זייער קראָפּאָטקין קאָן ווינציקער
פון א רוסישן גימנאזיסט!
איר לאבט מיך אויס? נו, זענט איר אויך
א פארדאמטער אנארכיסט!

„פון אויפהעצער, פון באַמבען-ווארפער
קאָן דען ארויסקומען עפעס גוטס?
אונזער קעסטעלע, אונזער נעסטעלע
באווארפן זיי מיט שמוץ.

„זיי שרייען, אז פאָליטיק
איז שווינדל, — א טוכלע איי.
וויפיל שטימעלעך, וויפיל שעפסעלעך
האָבן מיר פארלוירן דורך זיי!

„די אנארכיסטן... נאָר וואָס רעדן פון זיי!
וואו זיינען דען דאָ אנארכיסטן?
אומעמוס זיינען דאָ נאָר מיר: —
פאָליטישע סינדיקאליסטן!

היינטיקע מענטשן

היינט זיינען די מענטשן גאנצע וועלטן
פון חכמה, פון דומהייט, פון פרייד און פון שמערץ;
אבער זעלטן, אך, זייער זעלטן
געפינט מען א ווארים מענטשלעך הארץ!

מיר האבן זייער פיל מאַראליסטן.
מיר האבן געזעצן אויף יעדן שריט;
שרייבער, רעדנער, גלענצנדע „איסמן“.
נאָר מענטשלעכע הערצער — דאָס האָבן מיר ניט.

מענטשן האבן דאָס הארץ פארלוירן
אין ווילדער יאגד נאָך געלט און רוּם;
מענטשן זיינען שטיינער געוואָרן.
וואו גיפטיקע שלאנגען קריכן ארום.

*
**

ווארימע הערצער, איידלע, זיסע,
ווי שווער איז אָן אייך דער לעבנס-וועג!
די וועלט איז א דול-הויג, די וועלט איז א תפיסה.
אין כמארע פארלירט זיך דער הייליקער צוועק.

דער וואמפיר

קוקט אים נאָר אָן, דעם פעטן, דעם ברייטן
וואמפיר פון מענטשן-בלוט.
זאָס שמידט זיינע ברידער די הענט אין קייטן,
אום צו ריימן אויף זיי גוט!

זעט, זוי ער זיצט מיט א זיסן שמייכל
און קלערט זיך: איך הער אייך אין טראַק.

אזוי לאנג, ווי דאס פאלק האט ניט קיין שכל,
לעב איך א גומן מאג.

אזוי לאנג, ווי איר זענט פערד, וועל איך אויף אייך רייסן,
און שינדן די הויט פון אייך פריי!
און וועט איר זיך אנהויבן בריקעווען, שמרריסן,
דאן רוף איך די פאליציי.

וואס שרעקט מיר אייער פאריין — מלחמה?
אמענדע בלייב איך דאך באס (באלעכאס)!
נארעניס! איר נעמט אין אונז נקמה?
מיט וואס? מיט א שנאל אין נאז?

פאר איינס נאר ציטערן מיר, ווי פאר פייער:
דאס איז, פאר די אנארכיסטן!
ביי זיי איז דאך גאר דאס לעבן ניט טייער,
אבי נאר אונז צו פארוויסטן.

כ'לייען אמאל זייערן א בלאט;
איר ווייסט וואס זיי זאגן דעם עולם?
„וויילט איר זיין פריי, דאן שיקט אוועק באלד
אלע רויבער אויפן בית עולם“!

וואלמן זיי נאר גערעדט ... אדער ליידער
קענען זיי אויך אמאל טון;
זיי געבן אמאל א באמבע א שלידער,
אז עס ציטערט מיין שקלאפן-טראגן.

מיר האבן שוין מיליאנען פארלוירן
אויף צו מאכן זיי אביסעלע קאלט ...
אבער הענגט מען אויף פינג, ווערן געבוירן
טויזנטער אנדערע באלד.

איך פיל, אז עס קומען אן שלעכטע צייטן.
איך וועל ניט קאנען מער
פרעסן און זויפן, און רואיק זיך רייטן
אויף טויזנטער קנעכט, ווי א הער.

נאָר אזוי לאנג, ווי דאָס פּאַלק האָט נאָך קיין שכל
צו פּאַדערן מענטשלעכע רעכט,
קאָן איך מיר רואיק מיט א זיסן שמייכל
רייטן אויף דומע קנעכט.

און די קנעכט? זיי פילן, אז א שווערע משא
דריקט זיי, און שלעפט זיי צו דער ערד;
עס גיסט זיך שווייס פון די פנימער, די בלאסע, —
זיי קרעכצן און... שלעפן ווי פערד.

זיי פאנגען אן אמאל בריקעווען, שרייען,
זיי ווילן מער האַבער און גראָז...
און ווי מען גיט זיי אביסל צו קייען, —
לעקן זיי ווידער דעם באַס. —

עס גיט אויך אזעלכע, וואָס ביסן די לייצעס
און פארמאָגן א פרייען געמיט,
און ווילן גיט טראָגן אויף זייערע פלייצעס
יעדן רויבער און פאראזים.

דיזע בילדן איצט מעכטיקע רייען
פון קעמפער פאר פרייהייט און רעכט;
און די צייט איז גיט ווייט, ווען זיי וועלן באפרייען
די ליידנדע, שמאכטנדע קנעכט!

די צייט איז גיט ווייט, ווען מיר וועלן גיט וויסן
פון קייטן, פון טרערן, פון נויט.

און יעדער מענטשנקינד וועט געניסן
פרייהייט, ליבע און פרייד!

דאך ברידער, ווי לאנג איר זענט נאך שקלאפן,
פארגעסט ניט אייער פליכט,
און נעמט זיך צו די הייליקע, מעכטיקע וואָפֿן,
וואָס פירן צו פרייהייט, צו ליכט!

ד ע ר א ל ט ע ר ש מ י ד

עס זיצט אויף אן אינזל אן אלטער שמיד,
ר'לאַזט קרעפטיקט זיין האמער ארונטער;
דאָס אייזן גליט, ווי זיין געמיט,
זיין האַרץ איז שטאַלץ און מונטער.

ער ארבעט און שמידט אן אייזערנע קייט
פאר דעם גאָט מאַמאָן,
פאר יעדן טיראן, וואָס ליגט צעשפרייט
אויף זיין בלוטיקן טראָן.

דער האמער קלאפט, די פונקען פליען,
דאָס בלוטיקע אייזן גליט:
„ניט אימער וועט דאָס פאַלק פאר אייך קניען“ —
טראכט דער אלטער שמיד.

„ניט אימער וועט קנעכטשאפט זיין פארגעמערט,
דאָס פאַלק הויבט אָן, צו פארשטיין;
איך שווער: מײן אייזערנער האמער צושמעמערט
אייער גאַלדענע קרוין.“

צום ארבעטער

ווי שווער עס זאלן ניט זיין די וועגן.
וואס פירן צו פרייהייט, וואס פירן צום זיג,
שטרענג און דיינע קרעפטן! און מורא באגעגן
דעם שטורעם און פייער פון ביטערן קריג!

אויף דיר וועלן בילן גראַבע בולדאגן;
דער שונא וועט קריצן אויף דיר מיט די ציין.
יעדער אויסוואורף וועט א האס אויף דיר טראָגן,
יעדער היפאָקריט — אויף דיר ווארפן א שטיין.

מען וועט דיך פארלוימדן, דאָס בלוט פון דיר צאפן.
דער, פאר וועמען דו קעמפט, וועט דיך האסן זאגאר,
די ביטערע נויט וועט אין טיר צו דיר קלאפן,
דאָך זיי א מענטש אויך אין נויט און געפאר!

פארגעס-ניט, ווי הייליק, ווי גרויס ס'איז די זאכן
פאר וועלכע דו קעמפט! זייער הייליקער זיג
וועט ברענגען פאר אלע עלנטע, שוואכע,
פאר אלע פארשקלאפטע פרייהייט און גליק.

פארגעס ניט, און לאז דיין שטימע צעקלינגען
איבער דער גאנצער ליידנדער ערד,
און נאָר דער טויט אליין זאל דיך צווינגען,
אוועקלייגן דיין פאן און דיין שווערד.

מ י י ן צ ו ו א א ה

א. גוטע פריינט! ווען איך וועל שטארבן.
טראַגט צו מיין קבר אונזער פאָן. —
די פרייע פאָן מיט די רויטע פארבן.
באשפריצט מיט בלוט פון ארבעטסמאן!

און דאָרט! אונטער דעם פלאג דעם רויטן
זינגט מיר מיין ליד. מיין פרייהייטס-ליד!
מיין ליד „אין קאמף“. וואָס קלינגט ווי קייטן
פון דעם פארשקלאפטן קריסט און איד.

אויך אין מיין קבר וועל איך הערן
מיין פרייהייטס-ליד. מיין שטורעם-ליד;
אויך דאָרט וועל איך פארגיסן טרערן
פאר דעם פארשקלאפטן קריסט און איד!

און ווען איך הער די שווערדן קלינגען
אין לעצטן קאמף פון בלוט און שמארץ. —
צום פאַלק וועל איך פון קבר זינגען.
און וועל באגייסטערן זיין הארץ.

לייענט:

„דאס פרייע ווארט“